भूतानुकम्पी स्यात् प्रतिग्रहविवर्जितः । दर्शेन पौर्णमासेन यजेत नियतं द्विजः ! । पक्षेष्ट्वा श्रावणे चैव चातुर्मास्यानि चाहरेत् । उत्तरायणस्य क्रमशो दक्षिणायनमेव च । वासन्तशारदैर्मेध्यैर्धान्यैः स्वयमाहरेत् । पुरोडाशं चरुं चैव विधिवन्निर्वपेत् पृथक् । देवतभ्यश्च तद्धुत्वा वन्यं मेध्यतरं हविः । शेषं स्वयमुपभुञ्जीत लवणञ्च स्वयंकृतम् । वर्जयेन्मधुमांसादि भौमानि कवकानि च । भूस्तृणं शिग्रुकञ्चैव श्लेष्मातकफलानि च । न फालकृष्टमश्नीयात् कृतकृष्टमपि केनचित् । न ग्रामजातान्योषधीर्वा पुष्पाणि च फलानि च । श्रावणे चैव विधिना वह्निं परिचरेत् सदा । न द्रुह्येत् सर्वभूतानि निर्द्वन्द्वो निर्ममो भवेत् । न नक्तं किञ्चिदश्नीयात् रात्रौ ध्यानपरो भवेत् । जितेन्द्रियो जितक्रोधस्तत्त्वज्ञानविचिन्तकः । ब्रह्मचारी भवेन्नित्यं न पत्नीमपि संस्पृशेत् । यस्तु पत्न्या वनं गत्वा मैथुनं कामतश्चरेत् । तद्व्रतं तस्य लुप्येत प्रायश्चित्ती भवेत् द्विजः । तत्र यो जायते गर्भो न संस्पृश्यो द्विजातिभिः । न हि वेदाधिकारोऽस्य तत्त्वमध्येवमेव हि । अधः शयीत सततं सावित्रीजपतत्परः । शरण्यः सर्वभूतानां संविभागपरो भवेत् । परीवादं मृषावादं निद्रालस्यं च वर्जयेत् । एकाग्निरनिकेतः स्यात् प्रोक्षितां भूमिमाश्रयेत् । मृगैः सह चरेद्दासं तैः सहैव च संवसेत् । शिलायां शर्करायां वा शयीत सुसमाहितः । सद्यःप्रक्षालको वा स्यात् मासं सञ्चयिकोऽपि वा । षण्मासनिचयो वा स्यात् समानिचय एव वा । नक्तस्यार्धं समश्नीयात् दिवा वाहृत्य शक्तितः । चतुर्थकालिको वा स्यात् स्याद् वा अष्टमकालिकः । चान्द्रायणविधानैर्वा शुक्ले कृष्णे च वर्तयेत् । पक्षे पक्षे समश्नीयात् यवागूकथितं तथा । पुष्पमूलफलैर्वापि केवलैर्वर्तयेत् सदा । स्वाभाविकैः स्वयंशीर्णैर्वानप्रस्थे स्थितः । भूमौ वा परिवर्त्तेत तिष्ठेद् वा प्रपदैर्दिनम् । स्थानासनाभ्यां विहरेत् न क्वचिद्वैर्यमुत्सृजेत् । ग्रीष्मे पञ्चतपास्स्यात् वर्षास्वभ्रावकाशिकः । आर्द्रवासास्तु हेमन्ते क्रमशो वर्धयंस्तपः । उपस्पृश्य त्रिषवणं पितॄन् देवांश्च तर्पयेत् । एकपादेन तिष्ठेत करीषीषां पिबेत् सदा । यज्ञाग्निधूमपो वा स्यादूषरः सोमपोऽथ वा । पयः पिबेत् शुक्लपक्षे कृष्णपक्षे तु गोमयम् । शीर्णपर्णाशनो वा स्यात् कृच्छ्रैर्वा वर्त्तयेत् सदा । योगाभ्यासरतो वा स्यादुपाध्यायो भवेत् सदा । अथर्वशिरसामेतो वेदान्ताभ्यासतत्परः । ब्रह्मानु सेवेत सततं नियमांश्च तन्द्रितः । कृष्णाजिनी शोपवीतः शुक्लयज्ञोपवीतवान् । अथ वाग्नीन् समारोप्य स्थाने ध्यानतत्परः । अग्निरनिकेतः स्यान्नित्योञ्छपरो भवेत् । तापसेष्वेव विप्रेषु वार्तिकं भैक्षमाहरेत् । गृहमेधिषु चान्येषु द्विजेषु वनवासिषु । ग्रामादाहृत्य वान्नीयादष्टौ ग्रासान् वनेवसन् । प्रतिगृह्य पुटेनैव पाणिना शकलेन वा । विविधाश्चोपनिषद स्वात्मसंविद्धये जपेत् । विद्यावियोगान् सावित्रीं सहाध्यायं तथैव च । महाप्रस्थानिकस्थाने कुर्यादनशनं तथा । अग्निप्रवेशमन्यद् वा ब्रह्म पञ्चविधौ स्थितः । ये तु सम्यगिमान्नम शिवमाश्रयन्त्यमृतमुपभुञ्जनायनम् । ते विशन्ति पदमैश्वरं परं यान्ति चैव जनतोऽस्य संस्थितिम्" कूर्मपु० २६अ०

वानर पुंस्त्री० वानं वनसम्बन्धिफलादिदं राति गृह्णाति रा-क । स्वनामख्याते पशुभेदे अमरः स्त्रियां ङीष् ।

वानरप्रिय पु० ६त० । चोरिहृते रत्नमा० ।

वानराघात पु० वानराणामाघातो यत्र । लोध्रवृक्षे शब्दच०

वानरी स्त्री वानरस्य प्रियम् भक्ष्यत्वात् अण् ङीप् । १भूकूष्माण्डे शब्दर० । वानर+स्त्रियां ङीष् । २वानरयोषिति । [२वानराधीशे वानरनाथादयोऽप्यत्र ।

वानरेन्द्र पु० वानर इन्द्र इव । १सुग्रीवे शब्दर० ६त० ।

वानल पु० वानं वनभावं निविडतां लाति ला-क । (वादुड) वृक्षभेदे शब्दच० ।

वानस्पत्य पु० वनस्पतेरयम् प्रतिदृश्यः पुष्पाज्जातफलत्वात् । पुष्पजातफलके आम्रादौ वृक्षे अमरः ।

वानायु पु० वनायु+पृषो० । देशभेदे (आरब) शब्दर० ।

वानायुज पुंस्त्री० वानायुदेशे जायते जन-ड । घोटकभेदे च (आरबी) अमरः स्त्रियां ङीष् । [अमरः ।

वानीर पु० वन-ईरन् स्वार्थेऽण् । १वेतसे २वञ्जुलवृक्षे

वानीरक पु० वानीर इव इवार्थे कन् । वञ्जुलवृक्षे राजनि०

वानेय न० वने जले भवः ढक् । कैवर्तीमुस्तके अमरः ।

वान्त त्रि०वम-क्त । वृक्षोर्णे "वालाशीत्युच्यते बुधैः" उज्जटः।

वान्तिकृत् पु० वान्तिं वमनरोगं करोति कृ-क्विप् । (मयूरा) ख्याते वृक्षे शब्दच० । [राजनि०

वान्तिदा स्त्री वान्तिं छर्दिं ददाति दा-क । कटभीवृक्षे

वाप पु० वप-घञ् । १तन्त्वादेर्वीजादेश्च २वपने १सुरक्षते च ।